

No m'esc

SARA MUÑOZ
smunoz@lrp.cat

Saber discrepar des del respecte i des de la tolerància hauria de ser el símbol d'una societat democràtica, madura i sana. Hi ha una percepció generalitzada, però, que caminem en direcció contrària i que la crispació, i fins i tot l'odi, s'està apoderant del món. S'imposa, cada cop més, per desgràcia, l'"estàs amb mi o estàs contra mi". L'empatia brilla sovint per la seva absència i, en determinats cercles, sembla que estigui en perill d'extinció. Per enredar la troca, les

Sembla que en la societat s'imposa un corrent que pivota sobre l'odi i la crispació. L'empatia brilla sovint per la seva absència. Quins en són els motius?

xarxes socials contribueixen a fomentar l'insult i la desacreditació. Aprendre del qui pensa diferent s'ha convertit, massa sovint, en una quimera. Com hem arribat a aquesta situació? Està més accentuada en el cas de la política? El món està tan crispat com transmeten les xarxes i alguns mitjans? En cas afirmatiu, és reversible? Mirem de respondre algunes qüestions.

Sheila González és doctora en polítiques públiques i transformació social. Sosté que la societat "està més tensionada perquè tenim excés d'informació del que pensen els altres,

però no fem l'esforç d'escoltar-los". "Decidim entre A o B, però ens costa trobar arguments. Tot és blanc o negre. Costa trobar punts de trobada. Llegim ràpidament, en diagonal, i la capacitat de concentració és molt limitada. La gent es queda en el titular, que, sovint, està fet per generar controvèrsia. Es generen moltes bombolles de gent que opina com tu; per tant, no hi ha espai per als contraarguments." S'ha convertit en una rutina "abandonar els grups de Whatsapp, bloquejar, empenyar-se... i vaig caient en la trampa d'escoltar només els qui s'assemblen a mi",

ridassis

alerta González. La crispació creix a mesura que es dispara la fractura social: “Com més fractura social hi ha, més obligada se sent la gent a posicionar-se. Per exemple, si el nacionalisme creix, es generen més debat, més crispació i més enfrontament. Veiem, a l’altre extrem, que, a casa nostra, la religió no genera conflicte perquè no hi ha aquesta divisió al 50 per cent”, assenyala aquesta professora de la UAB.

Les xarxes socials tampoc no ajuden a calmar les aigües. Sheila González opina que, a les xarxes, “tots els posicionaments són públics, tot és

opinable i això ens permet ubicar la gent amb qui no ens sentim còmodes”. “Abans, si el meu veí era racista o homòfob, potser ni me n’assabentava”, diu. Ella, que és experta en educació i desigualtat social, projecta la mirada cap a l’escola i apunta que ara “tot és experimental, es treballen els processos i s’ensenya a navegar per internet, però la reflexió i la contraargumentació resten en segon pla”: “Una prova d’això la vam veure quan es va eliminar el comentari de text de la prova de selectivitat.”

Si hi ha un escenari en què l’agitació ha aconseguit un lloc privilegiat,

és sens dubte el de la política. Un estudi recent de Metroscopia indica que el 93% dels espanyols defineix la vida política com a “crispada”. El baròmetre del passat mes de febrer del CIS apuntava que el 88,3% dels ciutadans de l’Estat espanyol opinen que hi ha bastant o molta crispació política i més de la meitat dels enquestats en culpen els polítics. Vox en seria el principal causant.

A casa nostra, l’anhel d’independència de la meitat de la població i l’existència de presos polítics i exiliats ha estat un clar agreujant. Hi ha qui ho ha experimentat en la seva

pròpia pell, com ara el catedràtic de ciència política de la UB Jordi Matas, perseguit per la justícia per haver presidit la Sindicatura Electoral del Referèndum de l’1-O. “Hi ha tensió a tot arreu –comença–, en totes les institucions, en els governs catalans i espanyols. Vivim un moment en què s’ha produït una sacsejada del sistema de partits i tothom es vol situar en algun lloc.” A Catalunya, la sentència del Tribunal Constitucional que va tombar l’Estatut, ara fa deu anys, va ser l’origen d’un malestar generalitzat, segons Matas, que no només no va trobar fre, sinó que es

va intensificar arran dels fets de l'1 d'octubre del 2017. No és pas l'única crisi que ens envaeix, segons Matas: "La crisi és polièdrica i s'hi han de sumar l'econòmica, la del sistema de partits, la de la corrupció... Un còctel ideal per crear un clima favorable al conflicte."

En el cas de Catalunya, el sotrac que va suposar l'1 d'octubre i les conseqüències que se'n deriven han portat la tensió al límit del precipici, amb efectes entre els partits de diferent ideologia, entre els que governen plegats i fins i tot en les entranyes d'alguna formació. "El curt termini i l'estat de campanya electoral permanent no juguen a favor del diàleg i de l'entesa, ja que tothom lluita pel seu espai electoral", assenyala Matas, que hi afegeix que, malauradament, "en moments de tensió social, qui la diu més grossa i qui té una actitud més perdonavides pot ser que obtingui més rèdit electoral". Malgrat que, a casa nostra, els partits polítics sembla que no han espremut les xarxes per crear *fake news* que debilitin el rival al nivell que sí ho han fet presidents com ara Donald Trump i Jair Bolsonaro, Matas ho veu "factible" en algun moment, sobretot si l'estat de degradació de la política no troba aturador.

Aquest catedràtic de ciència política, expert en coalicions de govern, analitza també els pactes que han donat cos als actuals governs català i espanyol. Recorda que a l'Estat espanyol no hi ha tradició de governs de coalició i tant el PSOE com Unides Podem "estaran encara aprenent i, a més, han tingut la mala sort d'haver d'afrontar una crisi tan inesperada com brutal que no és gens fàcil de gestionar". Com a especialista en la matèria, Matas aconsella establir protocols de funcionament intern -un complement necessari del pacte de govern-, que també han d'incloure mecanismes de gestió de les crisis. "És important que tothom en el govern estigui al cas del que fan els altres ministeris (estaríem parlant de les polítiques ordinàries), però també és cabdal definir per endavant com es gestionaran les polítiques extraordinàries, que acostumen a ser les més conflictives, com per exemple la qüestió catalana o una crisi com ara la del coronavirus, en què Podem ha quedat gairebé marginat", explica.

EL CAS CATALÀ

Traslladada la reflexió a Catalunya, Jordi Matas es mostra crític i lamenta que Junts per Catalunya i Esquerra Republicana s'haguessin seguit "a negociar amb una sabata i una espardeunya" i no haguessin establert "cap protocol de funcionament de coalició", un dels motius que explicarien el

ANTONI GUTIÉRREZ-RUBÍ ASSESSOR DE
COMUNICACIÓ I CONSULTOR POLÍTIC

"La crispació no resol problemes"

S.M.
smunoz@lrp.cat

El seu darrer llibre es titula *Gestionar les emocions polítiques*.

Afirma que votem cada cop més segons l'estat emocional. Això és bo o dolent?

El nostre cervell és emocional. Votar segons l'estat emocional no és bo o dolent; simplement és la realitat. La primera cosa que hem d'entendre tots plegats és que les emocions són informació, són capital cognitiu i les hem d'interpretar com això. No són una degradació de la raó ni dels arguments, sinó que sentir coses i pensar el que sentim és part de com funciona el cervell.

Podem arribar a traïr o a arraconar la raó?

No, el que passa és que el nostre cervell és molt mandrós. Té milions de neurones però molta mandra, i necessita sempre dreceres per resoldre la multiplicitat constant de reptes a què s'ha d'enfrontar. I aquestes dreceres són els prejudicis, que poden ser de diferents naturaleses i allò que s'anomena el biaix. Tot això són dreceres perquè el cervell treballi més ràpid, dubtant menys, tot i que et pot portar a errors.

d
LA TENSÍO POLÍTICA
"Dins de les competències electorals, qui crida més o gesticula més té més rendiment que qui enraona més"

Vostè l'anomena la tirania dels cinc segons.

Exacte. Has de prendre moltes decisions amb una paciència cognitiva molt limitada i aquestes dreceres et poden portar a equívocs. Però és que el millor cervell necessita aquestes dreceres. Per això és tan important entendre millor la neurociència, per saber com funciona a l'hora de pensar qualsevol estratègia de comunicació pública, política, privada o corporativa. El cervell s'ha d'entendre i l'hem de conèixer, i no podem substituir el capital cognitiu de les emocions, que és central.

Un assaig del sociòleg William Davis que vostè cita sovint diu que "el debat públic s'ha contaminat de pànic, excitació i urgència". En què hem fallat?

Hem arribat aquí, en bona part, perquè hi ha una tensió brutal entre l'oferta abundant que és la informació i el bé escàs que és el temps. Un segon no pot créixer, ni un minut, ni una hora. El que sí creix és l'oferta d'informació. És en aquesta tensió entre l'oferta abundant d'informació i el bé escàs que fa que visquem acceleradament, i això afavoreix aquestes dreceres per prendre decisions constants sense fer un procés de raonament lògic.

La presa de decisions poc raonades és reversible?

No. Podem educar-nos des d'una millor comprensió del que està passant i de com som i anar buscant elements de complementarietat per tal que, en la presa de decisions, tingui cabuda la deliberació i l'anàlisi.

La crispació i l'odi seguiran *in crescendo*?

La crispació i la polarització alimenten moltíssim els algorismes quan prenem decisions i són el motor de les plataformes digitals. Com que la lluita és per l'atenció, la polarització

fa que l'algoritme límit hi sobrerrepresenti la discrepància i no el consens. A més, ara el futur ha deixat de ser aquest espai a què volem arribar, perquè estem segurs íntimament que serà millor que el nostre present i molt millor que el nostre passat. Això s'ha trencat.

Per culpa del coronavirus?

S'ha accelerat amb el coronavirus, però ja fa temps que la societat europea té un sentiment de nostàlgia accelerada. Per primer cop, les generacions contemporànies no veuen el futur amb esperança superadora. Aquest és el canvi.

UN ALTRE MODEL

h
"Hi ha una societat que espera un altre tipus de solucions. Cada cop, la gent buscarà més el polític capaç de construir i no de destruir"

Quan parlem d'emocions, la societat copia la classe política o més aviat és a la inversa?

No hi ha una correspondència exacta per la sobrerrepresentació en la política, als mitjans de comunicació i a les plataformes digitals. El debat polític com el coneixem, no tant les idees, està sobrerrepresentat.

La tensió que veiem als hemicicles és un reflex que l'odi i la crispació s'han apoderat de la política o hi ha una bona dosi de teatre?

Hi ha una mica de tot i és obvi que hi ha una part de la competitivitat política i electoral que s'ha impregnat de contundència, cridòria, excitació, agitació... I, dins de les competències electorals, el que crida més o gesticula més té més rendiment i projecció que qui enraona més.

González-Rubí és el director d'Ideograma LRP

No hauríem de lamentar que això s'arribi a traduir en vots?

Aquesta actitud té el seu públic perquè ofereix solucions ràpides a problemes complexos. Com que la por ens dificulta entendre el problema complex, volem una solució ràpida. I la cridòria és una manera d'atendre aquesta urgència en forma de simplificació del missatge.

La mentida forma part de la política?

Forma part de la vida, no només de la política.

Es poden exigir uns mínims de respecte dins les institucions públiques?

El nivell d'exigència es mesura després amb la confiança electoral. És més útil per a la qualitat democràtica un altre tipus de debat, però, finalment, els electors sabran què els interessa més, si la simplicitat o els debats de millor qualitat democràtica.

Existeixen en política els professionals de la crispació?

Jo no seria tan categòric. La crispació és temptadora per una certa visió limitada de la política.

El procés català ha disparat els nivells d'irritació o s'hi hauria arribat igualment?

Hi hauríem arribat igualment, però és evident que la societat catalana ha viscut amb una gran dosi d'emocionalitat tot el que ens ha passat darrement. No crec que augmenti, perquè hem arribat a un punt en què amplis sectors de l'opinió pública han vist que la crispació i la polarització no tenen la capacitat de resoldre problemes, més aviat els exciten.

Percep una societat cada cop més cansada de la tensió política?

Sí. I si no cansada, almenys que està esperant un altre tipus de solucions. Cada cop, la gent buscarà més el polític capaç de construir i no de destruir.

continu clima de discrepància en què estan instal·lades les dues forces. "La comunicació és molt important en els governs de coalició", destaca, i aquí sembla que l'executiu català fa aigües. A més a més, "tenen el retrovisor posat en el referèndum, un fet que no ajuda a crear un bon clima de govern, sobretot si no has pactat com es resolten les crisis. Malgrat acordar-ho i respectar-ho, és clau per al bon funcionament d'un govern de coalició".

Jordi Matas, que està esperant la nova data del judici –la vista oral estava prevista del 27 al 29 d'abril, però es va suspendre per la covid-19–, es mira amb tristesa "la batalla campal" en què s'han convertit les cambres legislatives, que, a més, qualifica d'"imparable", atès que els partits funcionen "a cop d'enquesta i de veure qui la diu més grossa i qui es radicalitza més". El més lamentable, però, "és observar com aquestes actituds tenen rendibilitat política". I posa com a exemple el cas de Ciutadans: "Amb una política duríssima, fent de l'insult una cosa quotidiana, va arribar a guanyar unes eleccions a Catalunya [les del 21 de desembre del 2017, forçades pel 155]". Matas és un dels cinc exsíndics –amb Tània Verge, Marc Marsal, Josep Pagès i Marta Alsina– que estan acusats per la fiscalia de desobediència i usurpació de funcions i per a qui demana dos anys i nou mesos de presó, multa i inhabilitació.

Magda Oranich és advocada especialista en dret de família i ha estat diputada al Parlament per IC i regidora independent de CiU a l'Ajuntament de Barcelona. També sap què es formar part de la junta del FC Barcelona, de la mà de Joan Laporta. Ha tocat temes tan diverses que pot aportar una visió molt àmplia al debat. Admet que, en línies generals, hi ha una sensació d'"indignació generalitzada, sobretot si pensem atenció a les xarxes socials", però veu com a positiu el fet que, a diferència de les etapes més fosques de l'Estat espanyol, on la gent no tenia dret ni a protestar contra una dictadura, "ara la societat no ha de romandre callada i protesta contra allò que és injust". Oranich, que sempre s'ha postulat com una gran defensora dels drets humans, és del parer que la via de la repressió que ha triat l'Estat espanyol per afrontar el conflicte català "ha agreujat l'estat d'ànim de molta gent". Diferents situacions han desencadenat la tempesta perfecta: "La crisi econòmica, les desigualtats socials, algunes resolucions judicials, la corrupció del rei emèrit enfront de moltes persones que estan tenint dificultats per cobrar l'ERTO..." Assegura que, si fa un temps li haguessin dit que Catalunya tindria presos polítics, hauria pensat "que s'estaven bevent l'enteniment", i no té cap dubte que l'empresonament dels líders de l'in-

dependentisme i l'existència d'exiliats "no contribueix a posar calma". També defensa que, de vegades, es fiquen tots els sentiments en el sac de la crispació, "quan hi ha ocasions en què, més aviat, estem parlant d'angoixes, disgustos i pors, com, per exemple el cas del coronavirus i com ens està afectant". En termes generals, però, Magda Oranich creu que la societat està afrontant aquesta crisi "d'una forma molt madura".

JORDI MATAS

"Els partits funcionen "a cop d'enquesta i de veure qui la diu més grossa i qui es radicalitza més. I aquesta actitud té rendibilitat política"

Pel que fa als conflictes dins de l'àmbit familiar i als divorcis de parella, l'advocada de família celebra que la societat tingui la percepció que les dones protesten més i tenen la capacitat de posar fi a allò que no els convé perquè, entre d'altres, "estem abandonant aquell període en què les dones callaven perquè ho aguantaven tot". "La dona actual es rebel·la, protesta, s'indigna... Això és molt positiu", subratlla. Oranich, a tall de resum, té una visió que fuig del catastrofisme, ja que considera que l'emprenyament de molta gent té raó de ser, no és gratuït i, sobretot, no deriva en comportaments violents, tret d'alguna excepció. En aquest sentit, puntualitza que cremar contenidors després d'una sentència tan injusta "no és violència".

Respecte a les situacions desagradables que hagi pogut patir en la seva pell, Oranich assegura que viu i ha viscut sempre "molt tranquil·la" i que els episodis en què s'ha sentit increpada es redueixen a moments molt puntuals, "com ara el 2-6 del Barça al Santiago Bernabéu, quan era directiva del club". "Ens van dir de tot, a mi i a Xavier Sala-i-Martin, tant allà a l'estadi com en alguns mitjans esportius de la capital." Això no obstant, té claríssim que la majoria de gent "se sap comportar".

LES REGLES DE JOC

El director de l'empresa Estratègia Local, Jordi Oliveres, és un gran expert a formar polítics i càrrecs directius, especialment dins el món muni-

PERFILS FALSOS I 'FAKE NEWS'

El món s'ha anat omplint de notícies falses, conegudes com a *fake news*, que sovint estan pensades per debilitar el rival. Sobretot en una societat en què dediquem poc temps a comprovar la veracitat de la informació i la tendència és, més aviat, a no passar del titular. Els perfils falsos també són tendència i sovint els creen els mateixos partits polítics per generar corrents d'opinió o per fer veure que la proposta que ha fet el líder de torn troba un gran suport a les xarxes socials. Malgrat tot, de forma reiterada, s'ha anat demostrant que el món real no es mou a les xarxes i no és estrany observar com líders polítics que a les xarxes són desprestigiats reben un gran suport al carrer.

això no es pot rematar amb una única pàgina escrita per omplir l'expedient", matisa.

Oliveres es mostra convençut que a les xarxes socials, malgrat el caràcter instantani que tenen, "també es poden establir normes de comportament i, de fet, és necessari pautar-les". A més, sempre queda l'opció de

Imatges que mostren moments força recents de tensió i crispació ACN / LRP

tat que es prescindeix de la comunicació no verbal “i sense captar el to, els gestos, podem malinterpretar un comentari”, explica Olivares. Com a element positiu, ressalta “la democratització de les opinions: tothom té aquest dret i això és bo”. D'altra banda, però, estem “sobreinformats i, de retruc, *influxats* [terme que sorgeix dels termes *informació* i *intoxicació*] ja que molta gent es passa el dia connectada a les xarxes”.

L'aposta de molts mitjans pel *clickbait* (titulars sensacionalistes per atreure clics) pot derivar en “un abús” d'aquesta fórmula, segons el director d'Isotònia, amb el perill que comporta buscar el titular fàcil tot i que després no es correspongui de forma fidedigna amb el contingut de la notícia. Xavier Olivares creu que aquí s'obre una oportunitat per als mitjans de comunicació que volen fugir d'algunes pràctiques, com ara la del clic fàcil, “i preferixen optar amb els seus continguts i el seu to per destensar”.

D'altra banda, Olivares remarca que el debat polític s'ha traslladat a les xarxes socials en un moment en què moltes formacions viuen de la polarització i en què tot va molt de pressa: “De vegades, a tots ens cal comptar fins a deu abans de publicar un comentari i tenir més informació i criteri sobre el tema que estem tractant.” A més a més, hi afegeix, a les xarxes “trasllem un defecte molt propi dels humans”: “Envoltar-nos dels qui pensen com nosaltres i demanar a la gent que ens indiqui si és del blanc o del negre. Tot és massa ràpid i frenètic, perquè si t'atures a reflexionar massa et quedes enrere en el debat.” Per sort, però, no hi ha un sol patró de comportament a les xarxes, malgrat que qui hi fa soroll crida més l'atenció. “Hi ha qui hi aboca les seves frustracions, però també qui és més reflexiu, i fins i tot qui és seguidista i es limita a llegir, escoltar i callar”, subratlla.

Dins de les xarxes socials, la més comuna és Whatsapp, a l'abast de gairebé tothom. Allà, es deté Olivares, “no hi ha tanta exposició pública i, per tant, hi ha respiració prèvia, tot i que també s'ha convertit en un canal important per compartir tuits, i alguns poden generar polèmica”. En qualsevol cas, “no és la xarxa que la gent usa de mode habitual per desfogar-se, ni tampoc hi ha comptes falsos que puguin intoxicar”.

pi en l'establiment de les normes de conducta, que se les faci seves, perquè, en definitiva, són normes de comportament social que ens haurien de permetre conviure en harmonia. O almenys contribuir que la convivència sigui força més senzilla.

MAGDA ORANICH

“De vegades es fiquen tots els sentiments en el sac de la crispació, quan hi ha ocasions en què, més aviat, estem parlant d'angoixes, disgustos i pors”

TOTHOM TÉ UNA OPINIÓ

“Les opinions són com els culs: tothom en té una.” La frase és de Xavier Olivares, director de l'empresa Isotònia, experta en comunicació i innovació, entre altres camps. A les xarxes socials, especialment allà on podem trobar molts seguidors, com és el cas de Twitter, la gent hi aboca les seves opinions “però també les seves frustracions, el seu cansament...” A més, s'hi suma la dificul-

dotar-se de codis ètics o de codis de conducta –a Estratègia Local, el codi ètic va entrar en vigor l'any 1987 i fixa elements referents, per exemple, al comportament dels consultors davant els clients–, però és imprescindible, remarca, “que la gent se'ls cregui i els compleixi”. En el cas de determinades xarxes socials, opina

que el més convenient és expulsar dels grups qui mostra una actitud agressiva, tot i que recepta no confondre la discrepància amb l'agressivitat, sobretot en el cas dels polítics que premen fàcilment el botó del bloqueig quan algú els porta la contrària. En definitiva, conclou que és recomanable que tothom partici-